

-
3. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Т. 1. Київ: Знання України, 2005. С. 226–229.
4. Почупайло О. В. Формування читацьких умінь в учнів I–IV класів. ... дис. канд. пед наук. – К., 1994. – 179 с.
5. Почупайло О. В. Програма формування читацьких умінь у школярів. Початкова школа. № 10. 29–38.1997.
6. Почупайло О. В. Програма і методика формування читацьких умінь як основа розвитку загальних здібностей учнів. Всеукраїнська наук.-практ. конф. з проблем роботи сер.загальноосв. навч.-вих.закл.нового типу. Київ.1994. 298–300.
7. Почупайло О. В. Інформаційні вміння – складова навчальної культури учня. Педагогіка і психологія. № 4. 95–102. 1996.
8. Барановська О. В. Інформаційні компетентності учнів як дидактична категорія. Хімія і біологія в школі. № 6. 32–34. 2004.
9. Барановська О. В. Інформаційні компетентності – випускникам ХХІ століття. Вісник післядипломної освіти: Зб. наук. праць. Вип. 1 / Ред. кол.: В.В. Олійник (гол. ред.). Київ.: Мілленіум, 2005. с.. 214–223.
10. Барановська О. В. Інформаційна компетенція – ключова компетенція випускника профільної школи. ЦППО. [Електронний ресурс]. — 18 грудня 2006.
URL <http://www.cippe.edu.ua/forum/viewtopic.php?t=120&highlight=&sid=783d986e99a9c663498106...>
11. Барановська О. Формування інформаційної культури учня. *Шлях освіти*. №3. 31–34. 2000.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІАГНОСТИКИ ТА КОМПЕНСАЦІЇ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Головко Микола Васильович,
заступник директора з наукової роботи,
доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ
m.golovko@ukr.net

В умовах воєнного часу система освіти України зазнала суттєвих негативних впливів: зруйновано та пошкоджено значну кількість закладів освіти; здобувачі освіти та їхні батьки, а також педагоги, стали вимушеними переселенцями в межах країни, а почасти були змушені виїхати за кордон; складна безпекова ситуація унеможливорює повернення до традиційного, або, принаймні змішаного навчання, значної кількості здобувачів освіти.

Таким чином, однією з найбільш актуальних проблем є накопичення освітніх втрат здобувачів загальної середньої освіти, що розпочалося на тлі коронавірусної пандемії та загострилося в умовах воєнного стану.

Освітні втрати мають широкий контекст й означають втрату можливостей для всебічного розвитку учнів: інтелектуального, соціального, емоційного, психологічного тощо.

Освітні втрати стосуються всіх без винятку аспектів освітнього процесу: як академічних досягнень учнів, так і виховних функцій загальної середньої освіти та психологічного стану конкретної особистості. Основна увага традиційно звертається на навчальні втрати учнів, що відображаються в рівні знань, умінь та навичок. Натомість не менш важливими є зменшення виховного потенціалу освітнього процесу та зниження темпів особистісного розвитку, насамперед, учнів закладів загальної середньої освіти.

Зауважимо, що проблема освітніх втрат є не менш актуальною й для закладів вищої професійної освіти. Проте з огляду на переважаючу чисельність суб'єктів загальної середньої освіти (учнів, батьків, педагогів) та значно більшою автономністю закладів вищої освіти, саме питання освітніх втрат здобувачів загальної середньої освіти привертають особливу увагу суспільства.

В умовах пандемії та воєнного стану одним із дієвих механізмів забезпечення доступу учнівської молоді до освітніх послуг стало дистанційне навчання, у реалізації якого визначальну роль відіграють цифрові технології. Натомість міжнародні дослідження показують, що освітні втрати пропорційні тривалості дистанційного навчання, якої б якості воно не було. Тобто, навчаючись дистанційно, здобувачі освіти накопичують освітні втрати, зокрема, через: недосконалість інфраструктури та технологічної платформи цієї форми навчання; недостатній рівень розвитку в здобувачів освіти самоосвітньої та цифрової компетентності, а також потреба в постійному зворотному зв'язку з педагогами (незалежно від рівня освіти); неготовність учителів і викладачів до використання технології дистанційного навчання, а батьків – до концептуальної зміни функцій (партнерської взаємодії) в умовах нового освітнього середовища.

Подолання освітніх втрат передбачає декілька важливих етапів: діагностика; усунення чинників, що спричинили їхнє виникнення, та реалізація технологій компенсації; повторна діагностика з метою виявлення рівня, наприклад, академічних досягнень [1].

Відтак, у процесі розроблення механізмів подолання та компенсації освітніх втрат особливу роль відіграють цифрові технології. Зокрема, вони є методологічною базою й інструментарієм реалізації цілісної системи освітніх вимірювань із використанням стандартизованих засобів, що включають стандартизовані тестові інструменти для різних рівнів загальної середньої освіти (початкової, базової, профільної), загальнодержавних моніторингових досліджень якості освіти, а також локальних досліджень рівня академічних досягнень здобувачів освіти як у розрізі освітньої галузі, так і щодо конкретних навчальних предметів та розділів і тем навчальної проблеми.

Таким чином, актуальним є розроблення та реалізація онлайн-цифрових платформ діагностування навчальних втрат, а також наповнення дидактичними матеріалами для використання педагогами й здобувачами для їхнього надолуження.

Особливої ролі набувають технології віртуальної та доповненої реальності як інструмент компенсації навчальних втрат у формуванні компетентності здобувачів загальної середньої освіти в галузі природничих наук, техніки і технологій, а також експериментальних умінь здобувачів вищої освіти, які формуються в процесі вивчення дисциплін фундаментальної та фахової підготовки [2]. Оскільки в умовах дистанційного навчання здобувачі освіти не мають можливості працювати з

реальними приладами та обладнанням, саме цифрові та хмарні технології стають одним із засобів формування, принаймні, окремих складників експериментальних умінь і навичок.

Список використаних джерел:

1. Головка М.В., Мацюк В.М., Рудницька Ж.О. організаційно-методичні особливості реалізації дистанційного навчання фізики в закладах вищої освіти. *Наукові записки Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Т. 1, № 208С. 23–31.
2. Топузов О., Головка М., Локшина О. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 5–13.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИМІРЮВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Лукіна Тетяна Олександрівна,

головний науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти,

доктор наук з державного управління, професор

Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ

tata_lukina@ukr.net

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України різко погіршилася ситуація із забезпеченням рівного доступу до якісної освіти [8], функціонуванням системи освіти, можливостями педагогічного персоналу забезпечити надання якісних освітніх послуг, а учням – здобути потрібні навички. Освітні трати, спричинені війною, загострилися через довготривалі пандемічні обмеження, спричинені COVID-19 [12; 13]. Використовувати методологію та інструментарій, що був розроблений для моніторингу освітніх втрат попереднього «ковідного» періоду, ми вважаємо недоцільним через зміну загальної ситуації в освіті та чинників впливу (руйнація закладів освіти і громадської інфраструктури територій, знищення матеріально-технічної бази великої кількості закладів освіти, виникнення або посилення обмежень дітей у доступі до освіти, зокрема дистанційної, неможливість / ускладнення для вчителів здійснювати професійну діяльність через побутові проблеми, тривалу відсутність електроенергії, інтернет-зв'язку, потрібних гаджетів тощо, вимушене переселення або виїзд за кордон значної кількості дітей і педагогічних працівників, важкий психоемоційний стан багатьох учасників освітнього процесу та інші).

Проблема вимірювання й оцінювання освітніх втрат в умовах війни далеко неоднозначна і передбачає дослідження кількох аспектів. Насамперед, це термінологічне конкретизація змісту понять, зокрема з урахуванням наявної ситуації, які мають близький контекст і часто використовуються у межах проблематики втрат як майже тотожні поняття. Зокрема, у спільному дослідженні центру Gedos і міжнародного Фонду «Відродження» *освітні втрати* визначаються як прогалини у знаннях і навичках, що виникають в учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами